

שיעור מיוחד – כתבי רבי צדוק הכהן מלובלין

פרי צדיק לפרשת ויחי – אות ד

יתברך צורך המזון. והיא מצלת גם מרע כמו
45 שנאמר (שמות כ"ג, כ"ה) וברך את לחמך וגו'
והסירותי מחלה מקרבך. והגאולה מרע
בעצמו הוא גם כן כפלים דכתיב המלאך
הגואל אותי מכל רע.

והנה הקדמונים כתבו דלשון כל הוא לפחות
50 על שלושה (כמו שכתבו תוס' כתובות ח'. סוף
ד"ה שהכל) ובאמת מצינו בכמה פסוקים
ומשניות וגמרא לשון כל אף על שנים. ומכל
מקום מצינו גם כן במדרש (בראשית רבה צ',
ו') על פסוק (בראשית מ"א, נ"ד) ויהי רעב
55 בכל הארצות בשלוש ארצות בפנקיא
ובערביא ובפלסטיני. נראה שדייקו מלשון כל
על שלוש ארצות כדעת הראשונים. ונראה
דבאמת כל הוא שלוש, והיינו שני קצוות
והאמצעי הכוללם וכך הוא החשבון תמיד
60 בקדושה. וכך הוא זה לעומת זה בקליפה
דשלוש מדות דרע הידועות קנאה תאוה וכבוד
שהם שלוש ראשי העבירות עבודה זרה גילוי
עריות ושפיכות דמים. דעבודה זרה בא על ידי
הכבוד דכשבא לתכלית הכבוד כמו
65 בנבוכדנאצר שמלך בכיפה אמר אעלה על
במתי עב וגו', וכן הסתת הנחש היה והייתם
כאלהים. והם נגד שלושה אבות בקדושה.
ומאברהם ויצחק יצא פסולת ישמעאל ועשו
שהם גילוי עריות ושפיכות דמים. אבל מיעקב
70 שהוא תכלית השפלות כמו שאמרו (בראשית
רבה ע"א, א') כל מקום שנאמר דל עני ואביון
בישראל מדבר. וזהו שנאמר האלהים אשר
התהלכו וגו' האלהים הרועה אותי וגו', כי
הוא ידע דהכל מה' יתברך וממנו לא יצא
75 פסולת. והגיאות הוא ענף התאוה או הקנאה
ונמשך מאחד מאלה. וכן עבודה זרה דאיתא
(סנהדרין ס"ג ב) דלא עבדו ישראל עבודה
זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא.
ובירבעם איתא (שם ק"א ב) גסות הרוח
80 שהיה בו טרדתו מן העולם וכי' עיין שם דעל
ידי הקנאה בא לעבודה זרה. ועל כן הם רק
שני מיני רע ומזה נסתעף השלישי הכוללם.
ונגד אלו השלושה השילוח משלוש מחנות
(וייתבאר במקום אחר). וכן בקדושה קדושת
85 אברהם ויצחק בחינת חסד וגבורה. ויעקב

בבראשית רבה (צ"ז, ג') על פסוק המלאך
הגואל איתא רבי אלעזר אמר הקיש גאולה
לפרנסה ופרנסה לגאולה מה גאולה כפלים
אף פרנסה כפלים ומה פרנסה בכל יום אף
5 גאולה בכל יום. והנה בודאי אין פירוש גאולה
על גאולה העתידה דאם כן איך אמר שהוא
בכל יום אך עיקר הגאולה ממלחמת ושיעבוד
היצר הרע. שמזה מסתעף כל הקטרוגים שאף
בישראל נמצא מהקליפה שלהם. וזה שאמרו
10 דגאולה בכל יום על פי מה שאמרו (סוכה נ"ב
ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכי' ה'
לא יעזבונו בידו והא בהא תליא. וזה שאמרו
(שבת קי"ח ב) שהמענג את השבת ניצול
משיעבוד. והיינו דכתיב (ישעיה נ"ו, ב') שומר
15 שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע ואיתא
במכילתא (בשלח ויסע ה') הא למדנו שכל מי
שמשמר את השבת מרוחק מן העבירה. ובפרי
עץ חיים הלשון שניצול מקטרוג היצר הרע
וניצול ממילא משיעבוד. ונדרש בגמרא
20 מדכתיב והרכבתיד וגו', ובזוה"ק (ח"ב פ"ח ב)
איתא שבסעודת ליל שבת כתיב והרכבתיד
וגו', והיינו דסעודת ליל שבת חשב האריז"ל
נגד קדושת יצחק אבינו ע"ה, והיינו שאז זוכין
למדת היראה פחד יצחק ועל ידי מה שנכנס
25 הפחד והיראה בלב זוכין להוריק הרע מלב
כסיל לשמאלו. ועל ידי זה ניצול משיעבוד ואף
שהעולם נידון אחר רובו כבר אמרנו על מה
דאיתא בגמרא שם שעל ידי שלוש סעודות
ניצול מחבלו של משיח ויש להבין מה הוי
30 עלייהו שקיימו השלוש סעודות וכבר עברו
כמה דורות ולא היו בזמן משיח. אך כל נפש
בפרט ניצול מחבלו של משיח שיש בכל דור
(ונתבאר וישב מאמר ה') וזה שאמרו מה
פרנסה בכל יום שצריך בכל יום לפרנסת יומו.
35 אף גאולה בכל יום הגאולה מקטרוג היצר
הרע גם כן בכל יום. וזה שאמרו מה גאולה
כפלים כמו שמובא בזוה"ק (פרשה זו ר"ל א)
דמלאך הגואל הוא השכינה. ובפרשת בשלח
(נ"א א) עיין שם באריכות. ומלבד ההצלה
מרע הנה היא עוד מאירה בתוספת חיים
40 וקדושה בלב. וכן הפרנסה עיקרה דעל מוצא
פי ה' שבמאכל יחיה האדם. בתוספת חיות
וקדושה כשהאכילה בקדושה דעל זה ברא ה'

בית המדרש
BEIT HAMIDRASH

אוניברסיטת בר-אילן
רמת גן 52900
טל: 03-5318479
פקס: 03-7384023
Bar-Ilan University
Ramat Gan 52900
Tel: 03-5318479
Fax: 03-7384023

E-mail: yeshiva@mail.biu.ac.il
http://www.mgi.org.il

כן בפרנסה שהאדם יש לו עצב מעצמו מה שהומה ומהמה אחר השגת פרנסתו כמו שנאמר (בראשית ג', י"ט) בזיעת אפך תאכל לחם. והבוטח בה' ממציא לו ה' יתברך 55 פרנסתו בנחת וכתוב (במדבר י"א, ח') שטו העם וגו', ואיתא (זוהר ח"ב ס"ב סוף ע"ב) שטותא הוו נסבי לגרמייהו בגין דלא הוי בני מהימנותא. ולכן כתיב בעצבון בנ' הקיטון שהעצב עיקרו מצד האדם והוא קטן. ומכל 60 מקום הוא עצבון לשון רבים גם כן שהוא כפלים שהשורש הוא גם מקללת ה' יתברך בזיעת אפך וגו'. וכן אישון גם כן מהאי טעמא נקרא בנ' הקיטון שהוא רק מצד האדם המביט בעין ורואה כדמות איש ואינו איש. 65 וכן עצבון הוא מצד האדם ועל כן הוא בנ'. ומכל מקום הוא כפלים שהוא גם מצד ה' יתברך מהקללה וגם מצד האדם. ובשבת האכילה במנוחה ונייחא כמו שנאמר (ישעיה י"ד, ג') ביום הניח וגו' מעצבך שנדרש על השבת בזוה"ק (ח"א מ"ח ב) שאין בה עצבון כלל:

הכולל שתי הקדושות וכמו שאמרו (בראשית רבה ס"ח, י"ב) יעקב חבל נחלתו מה החבל הזה פחות משלוש אין מפקיעין אותו כך האבות אין פחות משלושה. ונקרא יעקב חבל 5 נחלתו שכולל קדושת שניהם. וכמו שמובא בזוה"ק (ח"א קס"ג: ושאר מקומות) דיעקב כללא דאבהן. וכן הוא בכל המספרים שני הפכיים ואחד הכולל אותם. ועל כן אמת הוא דלשון כל שייך על שנים שכולל שלוש עם 10 השלישי הכוללם. וכן הסתת הנחש היה בתאווה ורציחה שהאכילה לכל בעלי חיים ונסתעף בקין דזהו השורש משני מיני רע ואחר כך מהם נסתעף השלישי הכוללם. ולעומת זה בקדושה כשבא יעקב אבינו ע"ה 15 שהיה כלול משתי הקדושות דאברהם ויצחק שוב לא יצא ממנו שום פסולת והיתה מטתו שלימה. וזהו שנאמר המלאך הגואל אותי מכל רע משתי המדות בקליפה שהוא כל רע וממילא ניצול גם מהשלישי.

20 וזהו מה גאולה כפלים שהוא שני מיני הרע שהוא כל רע שני ההפכיים והשלישי הכוללם כאמור. אף פרנסה כפלים שעיקר הסתת היצר הרע מתוך אכילה ושתיה כמו שנאמר (דברים י"א, ט"ו) ואכלת ושבעת השמרו לכם וגו', וכמו שאמרו על זה בספרי (עקב ז') מכמה פסוקים וכן הוא בגמרא (ברכות ל"ב א) ואמרו (בבא בתרא י"ב ב) קודם שיאכל וישתה יש לו שתי לבבות לאחד שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד והשתי לבבות 30 שקודם שיאכל הם יצר טוב ויצר הרע כמו שנדרש בכל לבבך. ולאחר שישתה לא נתפרש איזהו לב אחד. ואמרנו שתלוי כפי שהיה האכילה כשהמכוון למלא כרסו מביא קטרוג יצר הרע. וכשהאכילה בקדושה מביא שמתקן 35 גם הלב כסיל ולו לב אחד לאביו שבשמים והאכילה על דרך מה שנאמר (משלי ט', ה') לכו לחמו בלחמי וגו', וזהו אף פרנסה כפלים כשהוא מיד ה' יתברך לא לבד שאינו מביא לידי קטרוג יצר הרע רק מכניס עוד קדושה 40 בלב חכם לימינו שזוכה על ידי האכילה לדברי תורה וכמו שאמרנו:

ואמרו בבראשית רבה לעיל מינה קשה הפרנסה כפלים כלידה. בלידה כתיב בעצב 45 וגו', בפרנסה כתיב בעצבון תאכלנה וכן הוא בגמרא (פסחים קי"ח א) ואף דבכל מקום נ' מקטין כמו אישון בת עין שכתבו הקדמונים שנקרא אישון מפני שנראה בעין כדמות איש קטן. וכאן נדרש בעצבון על לשון רבים. אך שניהם אמת דענין עצב שבלידה הוא מה' 50 יתברך ששולח לה יסורין על ידי הקללה אבל האשה מצדה אין לה עצב ויסורין. מה שאין